

19.5.2003

1387/4/02

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Terhi Mattila

MEMORIAALIPÖYTÄKIRJOJEN JULKISUUS

1

KANTELU

A arvostelee 31.5.2002 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kantelukirjoituksessa B:n kärjäoikeuden, C:n hallinto-oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden menettelyä ja korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisua kärjäoikeuden memoriaalipöytäkirjaa koskevassa asiassa.

A kertoo, että B:n kärjäoikeuden kärjätuomarilta meni neljä vuotta antaa kielteinen päätös hänen asiakirjapyyntöönsä. Muutoksenhaku hallinto-oikeudessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa kesti A:n kertoman mukaan vielä puolitoista vuotta. Tänä aikana tuli kantelijan mukaan voimaan uusi julkisuuslaki. Kuitenkin sekä uusi että vanha julkisuuslaki edellyttävät A:n mielestä asiakirjajulkisuusratkaisulta viivytyksetöntä käsittelyä. Korkein hallinto-oikeus katsoi kantelijan mielestä virheellisesti, ettei kärjäoikeuden memoriaalipöytäkirja ole edes asiakirja. Kuitenkin oikeusministeriöstä vuonna 1997 kantelijan saaman kirjallisen lausunnon mukaan memoriaali on julkinen asiakirja.

Eduskunnan oikeusasiamiehen päättämän tehtävien jaon mukaan asia kuuluu allekirjoittaneen apulaisoikeusasiamiehen ratkaistavaksi.

2

SELVITYS

Asiaa ratkaistaessa käsillä on ollut korkeimman hallinto-oikeuden asia kirjavihko dnro - - -.

Oikeuskanslerinvirasto on ratkaissut osittain samaa asiaa koskevan kantelun.

Eläkkeellä oleva B:n kärjäoikeuden kärjätuomari D on ilmoittanut tämän kanteluasian esittelijälle viittaavansa asiassa aiemmin antamiinsa selvityksiin hallintotuomioistuimille ja oikeuskanslerille.

3

RATKAISU

Asiakirjaselvityksen mukaan A on toimittanut 1.3.2000 kärjäoikeudelle valojäljennöksen eräästä vuodelta 1996 olevasta kirjeestä, jossa hän oli pyytänyt jutun - - -memoriaalipöytäkirjoja. A:n esittäessä memoriaaleja koskevan pyyntönsä voimassa on ollut laki viranomaisten toiminnan

julkisuudesta (621/1999, jäljempänä julkisuuslaki), joka on tullut voimaan 1.12.1999.

Asiakirjoista saatavan selvityksen mukaan kärjätuomari ei ollut varma, mitä A oli lähettämällään kirjekopiolla tarkoittanut, minkä vuoksi hän oli ratkaissut asian vasta keskusteltuaan siitä kantelijan kanssa. Keskustelun ajankohta on jäänyt epäselväksi. B:n kärjäoikeus on hylännyt memoriaalipöytäkirjoja koskevan pyynnön. Päätös asiasta muutoksenhakuohjauksineen on annettu 28.6.2000 eli asia on käsitelty vajaassa neljässä kuukaudessa siitä, kun kirjekopio saapui kärjäoikeuteen. A on valittanut päätöksestä C:n hallinto-oikeuteen ja edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen. C:n hallinto-oikeus ja korkein hallinto-oikeus ovat katsoneet, että memoriaalipöytäkirjat eivät ole julkisuuslain tarkoittamia viranomaisen asiakirjoja ja että kärjäoikeudella on ollut oikeus kieltäytyä antamasta niitä A:lle.

Perustuslain 3 §:n 3 momentin nojalla tuomiovaltaa Suomessa käyttävät riippumattomat tuomioistuimet, ylimpänä asteena hallinto asioissa korkein hallinto-oikeus. Korkein hallinto-oikeus ei ole eikä saa olla sidottu esimerkiksi ministeriön tai sen virkamiehen esittämään näkemykseen.

Korkein hallinto-oikeus on ratkaissut asian sille lain mukaan kuuluvan harkintavallan nojalla. Asiassa ei ole ilmennyt aihetta epäillä, että korkein hallinto-oikeus olisi ylittänyt harkinta valtansa tai käyttänyt sitä väärin taikka muutoinkaan menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä.

Korkein hallinto-oikeus on ratkaisussaan katsonut, että kärjäoikeuden memoriaalipöytäkirjaa oli pidettävä julkisuuslain 5 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettuna, viranomaisen palveluksessa olevan muistiinpanona. Kun memoriaali ei ollut viranomaisen asiakirja, siitä ei voinut saada tietoa.

Julkisuuslain 14 §:n 4 momentin mukaan asiakirjan antamista koskeva asia on käsiteltävä *viivytyksettä*. Julkisuuslain 14 §:n 4 momentissa on säädetty myös julkisia asiakirjoja koskevat erikseen yksilöidyt määräajat, joiden yhteydessä on huomattava myös lain 37 §:n 2 momentin voimaantulosäännös. A:n väite käsittelyn viipymisestä on kuitenkin kohdistunut asiakirjaan, jota ei pidetä viranomaisen asiakirjana ja joka jää julkisuuslain soveltamisalan ulkopuolelle. Tämän vuoksi julkisuuslain mainittuja määräaikoja koskevan säännöksen soveltaminen on tulkinnanvaraista. Edellä kerrotun perusteella katson, ettei asiassa ole ilmennyt oikeusasiamiehen toimenpiteitä edellyttävää kärjäoikeuden lainvastaista menettelyä tai velvollisuuden laiminlyöntiä.

Yleisellä tasolla totean kuitenkin, että käsitykseni mukaan edellä mainittuja määräaikoja tulisi soveltaa silloinkin, kun ensiasteen viranomainen tulkitsee, että pyydetty asiakirja ei ole julkisuuslain mukainen viranomaisen asiakirja. Näin kysymys asiakirjan luonteesta ja sen julkisuudesta voidaan viivytyksettä saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi. Tämä tulkinta osaltaan edistäisi perustuslain 12 §:n 2 momentin julkisuusperiaatteen sekä julkisuuslain tavoitteiden toteutumista.

C:n hallinto-oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden osalta totean, että vaikkakin myös muutoksenhakuasteessa pitää tietopyyntöä koskevien asioiden kiireellisyys ottaa huomioon, edellä mainitut julkisuuslain säännökset eivät lain esitöiden mukaan (HE 30/1998 s.71) koske nimenomaisesti muutoksenhakua.

Näistä syistä asia ei ole johtanut enempään toimenpiteisiin puoleltani.